

Visuomenės sveikata 1999 m. Nr.3 (9)

Turinys

A.Adomaitis

Vilniaus miesto lietuvių vaikų fizinio išsivystymo poslinkiai per paskutinįjį dvidešimtmetį, (3-10).

N.Dailidienė, V.Juškelienė, S.Naudžiūtė

Lietuvos ikimokyklinio amžiaus vaikų ūgio ir svorio pokyčiai per trisdešimtmetį, (11-16).

J.Petkevičienė, J.Siudikienė, J.Klumbienė

Lietuvos žmonių gyvenamosios tyrimas: burnos ertmės priežiūra, (17-25).

I.Kuzmickienė

Biologiniai žymenys vėžio epidemiologijoje, (26-30).

A.Urbelis, B.Šimkūnienė, A.Ašmenskas

Paukštininkų sergamumas, dėl kurių laikinai netenkama darbingumo, (31-42).

R.Ėmužytė, D.J.Bajorinienė, R.Firantienė, N.Šuliokienė, R.Virbalienė

Vaikų, sergančių toksokaroze ir atopinėmis ligomis, E imuno globulino kiekio pokyčiai, (43-48).

R.Petkevičius

Lietuvos gyventojų sveikatos problemos Europos mastu (trumpa 49-osios PSO Europos regiono sesijos duomenų analizė), (49-51).

Turinys

A.Adomaitis

Vilniaus miesto lietuvių vaikų fizinio išsivystymo poslinkiai per paskutinįjį dvidešimtmetį, (3-10).

Santrauka

Šiame straipsnyje pateikiame svarbiausius Vilniaus miesto lietuvių vaikų augimo nuo 7 iki 18 metų rodiklius bei jų poslinkius per 20 metų.

Vilniaus miesto lietuvių vaikų pagrindiniai fizinio išsivystymo rodikliai yra geri. Remiantis ūgio duomenimis, augimo procesas yra taisyklingas. Vidutinis 18 metų vaikinų ūgis - 178,4 cm, o merginų - 167,5 cm. Dabartinių aštuoniolikmečių ir vaikinų prieš 20 metų ūgis yra panašus, o merginų - truputį didesnis.

Vaikų svoris plačiai varijuoja, ypač puberteto metu. Pažymėtini taip pat paauglių berniukų ir mergaičių didelių svorių variantai. Per pastaruosius 20 metų svorio poslinkiai įvairiose amžiaus grupėse skiriasi.

Krūtinės ląstos augimo dėsningumas tiriamuoju laikotarpiu panašus į ūgio ir svorio augimo dėsningumą, per 20 metų aiškių krūtinės apimties poslinkių nenustatyta.

Galvos apimtis per 20 metų truputį pakito. Berniukų galvos apimtis didesnė negu mergaičių. Vidutinė 18 metų vaikinų galvos apimtis 57,4 cm, o merginų - 56,7 cm.

Raktažodžiai: vaikai, fizinis išsivystymas, antropometrija, akceleracija, prepubertetas, pubertetas, postpubertetas.

N.Dailidienė, V.Juškelienė, S.Naudžiūtė

Lietuvos ikimokyklinio amžiaus vaikų ūgio ir svorio pokyčiai per trisdešimtmetį, (11-16).

Santrauka

Darbo tikslas buvo nustatyti Lietuvos ikimokyklinio amžiaus vaikų ūgio ir svorio pokyčius nuo 1967/1968 m. Tyrimas buvo atliekamas 1998 m. balandžio - gegužės mėnesiais. Tirti 2176 lėtinėmis ligomis nesirgę 3,5-7 metų ikimokyklines ugdymo įstaigas lankę vaikai. Tiriamieji pagal 6 mėn. intervalą suskirstyti į 8 amžiaus grupes. Vaikai sverti medicininėmis svarstyklėmis, jų ūgis matuotas medine matuokle. Apskaičiuoti ūgio, svorio bei kūno masės indekso vidurkiai (M), kvadratiniai nukrypimai (SD), ūgio vidurkių procentinis pasiskirstymas pagal nuokrypį nuo vidurkio. Nustatyta ikimokyklinio amžiaus vaikų ūgio ir svorio vidurkių mažėjimo tendencija palyginus su prieš tris dešimtmečius gautais duomenimis.

Raktažodžiai: ikimokyklinio amžiaus vaikai, ūgis, svoris.

J.Petkevičienė, J.Siudikienė, J.Klumbienė

Lietuvos žmonių gyvensenos tyrimas: burnos ertmės priežiūra, (17-25).

Santrauka

Straipsnyje pateikiami duomenys, gauti vykdant tarptautinę FINBALT HEALTH MONITOR programą. Šio darbo tikslas – įvertinti suaugusių Lietuvos gyventojų, priklausančių įvairioms socialinėms ir demografinėms grupėms, dantų priežiūros skirtumus ir nustatyti burnos ertmės higienos ir kitų gyvenamosios ypatumų ryšį. Tiriamąjį kontingentą sudarė 3 tūkstančiai 20-64 metų Lietuvos gyventojų, atsitiktinai atrinktų iš gyventojų registro sąrašų. 1996 m. paštu jiems buvo išsiųstas klausimynas, kurį užpildė 2021 žmogus (68,9%). Nustatyta, kad per praėjusius 12 mėn. pas stomatologą lankėsi 50,2% vyrų ir 67,4% moterų. Tik 14,3% vyrų ir 9,7% moterų turėjo visus dantis. Daugiau nei penkių dantų neturėjo 32,5% vyrų ir 42,4% moterų. Dažniau nei kartą per dieną dantis valė 16,8% vyrų ir 34,9% moterų. Dantų būklė, apsilankymų pas stomatologą dažnis ir burnos ertmės higiena priklausė nuo amžiaus, lyties, išsilavinimo, pajamų, gyvenamosios vietovės. Aukštąjį išsilavinimą ir santykinai dideles pajamas turintys jauni žmonės, miesto gyventojai geriau prižiūrėjo dantis ir jų dantų būklė buvo geresnė nei vyresnio amžiaus, turinčių nebaigtą vidurinį išsilavinimą, mažas pajamas žmonių bei kaimo gyventojų.

Žmonės, kurių gyvenamosios įpročiai buvo sveikesni (nerūkė, retai vartojo alkoholį, sveikiau maitinosi) dantis prižiūrėjo geriau nei tie, kurių gyvenama buvo nesveika. Nustatytas dantų būklės ir burnos higienos įpročių ryšys.

Taigi planuojant ir vykdant stomatologinių ligų profilaktikos programas, būtina atsižvelgti į nustatytus socialinių ir demografinių gyventojų grupių dantų priežiūros skirtumus.

Raktažodžiai: gyvenama, dantų būklė, burnos higiena, amžius, lytis, išsilavinimas, pajamos, gyvenamoji vietovė.

I.Kuzmickienė

Biologiniai žymenys vėžio epidemiologijoje, (26-30).

Santrauka

Navikų epidemiologijoje biologiniai žymenys yra kiekviena medžiaga, struktūra ar procesas, kurie gali būti matuojami žmogaus organizme bei jo produktuose ir gali turėti įtakos ligos atsiradimui, eigai arba išpėti apie galimą susirgimą. Biologiniai žymenys klasifikuojami į poveikio, efekto ir jautrumo žymenis. Tai gali būti iš aplinkos į organizmą patekę biologiniai agentai ar jų apykaitos produktai, normaliai egzistuojančios medžiagos, kurių sudėtis kiekybiškai pakitusi, endogeniniai junginiai, kurie atsiranda tik patologinėje organizmo būklėje bei įgimti ar įgyti organizmo sandaros, funkcijų, cheminių procesų patologiniai reiškiniai, rodantys galimybę susirgti. Šiame straipsnyje apžvelgiama biologinių žymenų taikymo navikų epidemiologijos tyrimuose galimybė ir matavimų reikšmė atskleidžiant ligų paplitimą sąlygojančius veiksnius bei galimybes sumažinti onkologinių ligų dažnumą ir žalą žmonių populiacijai.

Raktažodžiai: vėžio epidemiologija, biologiniai žymenys, vėžio rizika, rizikos veiksniai, individualus jautrumas.

A.Urbelis, B.Šimkūnienė, A.Ašmenskas

Paukštinių sergamumas, dėl kurių laikinai netenkama darbingumo, (31-42).

Santrauka

Šiame straipsnyje pateikiami paukštinių sergamumo, dėl kurio laikinai netenkama darbingumo, 1994-1997 m. duomenys, aiškinamos didesnio sergamumo priežastys. Duomenys surinkti pagal išrašus iš galiojančių šalyje medicininių nedarbingumo lapelių. Iš viso užregistruoti 1155 visiškai išdirbti paukštinių “asmens metai” ir 513 administracijos darbuotojų “asmens metai”. Paukštinių sergamumo rodikliai palyginti su administracijos darbuotojų - moterų atitinkamais sergamumo, dėl kurio laikinai netenkama darbingumo, rodikliais, atlikta netiesioginė standartizacija pagal amžių ir darbo paukštynuose stažą.

Dėl gamybos ligų ir traumų 100 dirbančių paukštinių tenka 100,26 nedarbingumo atvejai ir 1829,96 nedarbo dienos. Standartizuoti paukštinių sergamumo rodikliai viršija kontrolinės grupės rodiklius 2,34 karto pagal nedarbingumo atvejų skaičių ir 2,7 karto - pagal nedarbingumo trukmę. Sergamumas lėtinėmis kvėpavimo sistemos ligomis (bronchitais) yra dažnesnis net 33,1 karto.

Daroma prielaida, kad didesnis paukštinių sergamumas, ypač kvėpavimo, jungiamojo audinio bei skeleto ir raumenų sistemos ligomis, yra susijęs su nepalankiomis darbo sąlygomis: aplinkos užteršimu dulkėmis, amoniaku, darbu nepatogia poza ir fizine įtampa.

Raktažodžiai: paukštinių sergamumas, dėl kurio laikinai netenkama darbingumo, kvėpavimo sistemos ligos, jungiamojo audinio bei skeleto ir raumenų sistemos ligos.

R.Ėmužytė, D.J.Bajorinienė, R.Firantienė, N.Šuliokienė, R.Virbalienė

Vaikų, sergančių toksokaroze ir atopinėmis ligomis, E imuno globulino kiekio pokyčiai, (43-48).

Santrauka

Ištyrėme 161 vaiko bendrojo E imunoglobulino (IgE) kiekio pokyčius kraujo serume. Tiriamuosius suskirstėme į 3 grupes. I grupę sudarė 83 vaikai, sergantys atopinėmis ligomis, II - 32 vaikai, sergantys toksokaroze, III – kontrolinę – 46 sveiki ir dažnai virusinėmis infekcijomis sergantys vaikai be alerginės ligos požymių. Pozityvūs ELISA testai, leidžiantys įtarti toksokarozę ($\geq 1:400$ titrai; $\geq 0,38$ OTV), nustatyti 12% atopinėmis ligomis sergančių vaikų, kurių kraujyje nustatytas didelis bendrojo IgE kiekis (≥ 100 TV/ml).

Mūsų tyrimų rezultatai parodė, jog toksokaroze sergančių vaikų IgE vidutinis kiekis ($1045 \pm$

172 TV/ml) statistiškai patikimai ($P < 0,001$) didesnis nei vaikų, sergančių atopinėmis ligomis ($427 \pm$

32 TV/ml). 12 ir daugiau metų toksokaroze sergančių vaikų bendrojo IgE kiekis (1646 ± 336 TV/ml) buvo statistiškai patikimai didesnis ($P < 0,001$) nei jaunesnių vaikų (634 ± 129 TV/ml). Manome, jog atopinėmis ligomis sergančius vaikus būtina tirti dėl toksokarozės, ypač jei jų kraujo serume bendrojo IgE kiekis yra didesnis nei 1000 TV/ml.

Raktažodžiai: imunodiagnostika, E imunoglobulinas, toksokarozė, atopinės ligos.

R.Petkevičius

Lietuvos gyventojų sveikatos problemos Europos mastu (trumpa 49-osios PSO Europos regiono sesijos duomenų analizė), (49-51).

Santraukos nėra